

Datum	2015-12-10	Projektskede	Fasoberoende
Status	Fastställd	Infosäkerhetsklass	K1
Rev. beteckning	F	Diarienummer	FUT 1512-0231
Rev. datum	2021-12-08	Författare	Erica Rodén

Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan

Förvaltning för utbyggd tunnelbana

Filnamn:1312-P11-41-00003

REVIDERINGSHISTORIK

Rev.	Revidering avser	Reviderat av	Godkänd/ Fastställd av	Rev. datum
A	Mindre ändringar av formuleringar i policy	Erica Rodén	Förvaltningsledning	2016-02-11
B	Dokumentet kompletterat med övergripande mål och fokusområden. Byte av dokumentets namn	Erica Rodén	Förvaltningsledning	2017-04-19
C	Redigerat revideringsdatum	Anna Malm Lund	Förvaltningsledning	2017-05-17
D	Uppdaterat måltal för klimatmål	Erica Rodén	Förvaltningsledning	2017-12-05
E	Uppdaterat uppdrag	Steve Persson	Förvaltningsledning	2020-06-15
F	Översyn av fokusområdena och dess tillämpning (avsnitt 2.3 och 3).	Olivia Engstrand	Förvaltningsledning	2021-12-08

Kontrollerad av, utförare: Steve Persson

Granskad av, beställare: Förvaltningsledning

Godkänd/ Fastställd av, beställare: Förvaltningsledning genom Stefan Persson

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariernr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund	3
1.2	Syfte och omfattning.....	3
1.3	Utgångspunkter för hållbarhetsarbetet.....	4
2	Hållbarhetsstrategi.....	5
2.1	Hållbarhetspolicy	5
2.2	Övergripande hållbarhetsmål.....	5
2.3	Fokusområden för hållbarhet.....	5
3	Tillämpning av strategin	7

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariernr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Hållbar utveckling handlar om att säkerställa goda livsvillkor för alla människor nu och i framtiden. Människan är i centrum, ekologin sätter ramarna och en sund ekonomi är en förutsättning och ett medel för hållbar utveckling¹.

En tillgänglig och tillförlitlig kollektivtrafik är en förutsättning för hållbar utveckling i den snabbt växande Stockholmsregionen. Förvaltning för utbyggd tunnelbana har i uppdrag att genomföra tunnelbanans utbyggnad inom ramen för 2013 års Stockholmsöverenskommelse och 2017 års Sverigeförhandling. Genom vårt uppdrag bidrar förvaltningen till en attraktiv och tillgänglig kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem.

Utbyggnaden av tunnelbanan är ett komplext och omfattande infrastrukturprojekt med en betydande påverkan på individ, samhälle och miljö. Påverkan sker både under byggskedet och när den nya tunnelbanan är i drift.

För att kunna genomföra utbygganden på ett hållbart sätt och leverera en anläggning med en hög hållbarhetsprestanda krävs att hållbarhet är en integrerad del i alla delar av planering, projektering och byggnation av den nya tunnelbanan samt att hållbarhetsarbetet och prestandan kontinuerligt utvecklas och förbättras under hela projektgenomförandet.

1.2 Syfte och omfattning

Syftet med förvaltningens hållbarhetsstrategi är att skapa en gemensam bild av vad hållbarhet innebär inom ramen för förvaltningens uppdrag samt att tydliggöra förvaltningens ambitioner inom hållbarhet. Strategin ska tillämpas under hela projektgenomförandet och omfattar medarbetare och expertstöd på förvaltningen samt projektörer, entreprenörer och andra leverantörer som arbetar på uppdrag åt förvaltningen. Strategin beslutas av förvaltningsledningen.

Strategin består av förvaltningens *hållbarhetspolicy*, *övergripande hållbarhetsmål* och *fokusområden för hållbarhet*. *Hållbarhetspolicy*n uttrycker viljeriktningen och förvaltningens långsiktiga åtaganden inom hållbarhet och utgör grunden för utveckling och tillämpning av förvaltningens hållbarhetsstyrning. De övergripande hållbarhetsmålen tydliggör förvaltningens ambitioner inom hållbarhet och möjliggör uppföljning av arbetssätt och prestanda. *Fokusområden för hållbarhet* definierar vad hållbarhet innebär i arbetet med tunnelbaneutbyggnaden.

Förvaltningens styrande dokument beskriver hur förvaltningens hållbarhetsstrategi ska tillämpas i arbetet under projektens planerings-, projekterings- och byggskede. I strategin finns ett avsnitt om tillämpning med hänvisning till de mest centrala dokumenten i hållbarhetsstyrningen.

¹ Definition av hållbar utveckling som används i Stockholm läns landstings miljöprogram 2017–2021

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariennr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

1.3 Utgångspunkter för hållbarhetsarbetet

Hållbarhetsarbetet för Nya tunnelbanan utgår från påverkan på människor och miljö utifrån förvaltningens uppdrag samt interna målsättningar och ambitioner. Ramarna för förvaltningens hållbarhetsarbete definieras även av mål och krav inom *Region Stockholm* och *Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län*.

Nedan följer ett urval av viktiga strategiska dokument som är styrande för förvaltningens hållbarhetsarbete. En komplett sammanställning finns i förvaltningens förteckning över lagar och krav i Notisum.

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län

Det regionala trafikförsörjningsprogrammet är regionens viktigaste styrdokument för kollektivtrafikens utveckling. Programmet pekar ut de långsiktiga målen för kollektivtrafiken som alla aktörer i länet ska arbeta mot tillsammans. Hösten 2017 antogs ett nytt program, vilket tydliggör att framtidens kollektivtrafik måste planeras utifrån fokus på hållbar utveckling.

Stockholm läns landstings miljöpolitiska program 2017–2021

Stockholms läns landstings miljöprogram styr miljöarbetet inom regionen. Målen i programmet bidrar till en hållbar samhällsutveckling med fokus på hållbara transporter, fastigheter och vård. För bygg- och anläggningsprojekt innebär programmet åtaganden inom resurser, klimat och giftfria material.

Handlingsplan för jämställdhet, jämlikhet och mångfald i enlighet med CEMR-deklarationen

Regionen ska bidra till ökad jämlikhet och jämställdhet för länets invånare. Jämlikhets- och jämställdhetsarbetet omfattar alla regionens verksamheter, både ur ett medborgar- och ett arbetsgivarperspektiv.

Jämställdhetspolicy för Stockholms läns landsting

Policyn reglerar hur regionens verksamheter ska arbeta för att integrera jämställdhetsfrågorna i sin verksamhet, inom alla områden – i vård, trafik, samhällsplanering och kultur.

Policy för delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Delaktighet och tillgänglighet i samhället är en mänsklig rättighet. Målet med policyn är att medarbetare och invånare ska mötas respektfullt och utifrån sina förutsättningar. Detta kräver ett systematiskt arbete med delaktighet och tillgänglighet för personer med fysisk, psykisk, intellektuell eller sensorisk funktionsnedsättning.

Handlingsplan för arbetet med barnkonventionen

Regionens arbete enligt barnkonventionens krav regleras i en handlingsplan som varje verksamhet inom regionen ansvarar för att följa. Genom handlingsplanen vill Regionen att barns bästa ska lyftas i beslut och avtal, verksamhetsplaner och budget.

Uppförandekod för leverantörer

Sedan 2010 samarbetar alla regioner med att ställa sociala krav vid upphandlingar och har en gemensam uppförandekod för leverantörer. Uppförandekoden omfattar all upphandling av varor och tjänster och bygger på ILO:s åtta kärnkonventioner, FN:s mänskliga rättigheter, barnkonventionen samt tillverkningsländernas nationella lagstiftning om arbetarskydd, arbetsmiljölagstiftning och arbetsrätt.

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariernr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

2 Hållbarhetsstrategi

2.1 Hållbarhetspolicy

Förvaltningens uppdrag är att genomföra tunnelbanans utbyggnad inom ramen för 2013 års Stockholmsöverenskommelse och 2017 års Sverigeförhandling. I vårt uppdrag bidrar vi till en attraktiv och tillgänglig kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem. Det gör vi genom att driva och följa upp hållbarhetsfrågor från tidig planering till färdig utbyggnad, och genom att skapa förutsättningar för miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet under den framtida driften.

För oss handlar hållbarhet om att i alla skeden:

- verka för resiliens², resurshushållning, energieffektivitet och att förebygga negativ påverkan på miljö och människors hälsa,
- skapa tillgängliga och trygga miljöer för alla målgrupper,
- aktivt ansvara för en kostnadseffektiv användning av samhällets resurser,
- verka för socialt, ekonomiskt och miljömässigt ansvarstagande genom att tydliggöra krav i våra upphandlingar och följa upp dem under avtalsperioden

Framgången i vårt hållbarhetsarbete är kompetenta och medvetna medarbetare och en god samverkan med våra samarbetspartners, projektörer och entreprenörer. Vi följer gällande lagar och krav och vi blir ständigt bättre.

2.2 Övergripande hållbarhetsmål

Förvaltningen har utformat tre övergripande mål för hållbarhetsarbetet. Målen tydliggör förvaltningens ambitioner och möjliggör uppföljning av arbetssätt och prestanda.

- **Hållbarhet ska vara en integrerad del i utbyggnad av nya tunnelbanan motsvarande minst nivån Very good i Ceequal**
- **Klimatbelastningen från utbyggd tunnelbana ska reduceras med minst 25 % under uppdragets genomförande**
- **Inga allvarliga arbetsmiljöolyckor**

2.3 Fokusområden för hållbarhet

De övergripande hållbarhetsmålen omfattning och innehåll konkretiseras i förvaltningens fem fokusområden för hållbarhet. Syftet med fokusområdena är att definiera vad miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet innebär i arbetet med nya tunnelbanan. Fokusområdena beskrivs på följande sida.

1. Resurser för genomförandet
2. Arbetsmiljö och socialt ansvarstagande
3. Påverkan när vi bygger
4. Resenären i fokus
5. Samverkan, kommunikation och dialog

²Förmågan att klara olika störningar genom motståndskraft, återhämtning eller anpassning (exempelvis god beredskap för extraordinära händelser och effekter av ett förändrat klimat).

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariernr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

Fokusområden för hållbarhet - Nya tunnelbanan

1) Resurser för genomförandet

Förvaltningen ska aktivt arbeta för ett hållbart nyttjande av förvaltningens, samhällets och jordens resurser. Detta inkluderar naturresurser, mänskliga resurser och ekonomiska resurser. Genom fokus på resurser kan vi skapa förutsättningar för ett kostnadseffektivt nyttjande av samhällets resurser, skapa hållbara värden i samhället och begränsa projektets påverkan på jordens klimat och ekosystem.

2) Arbetsmiljö och socialt ansvarstagande

Förvaltningen ska bedriva ett aktivt arbetsmiljöarbete för att skapa förutsättningar för sunda och säkra miljöer för de som arbetar med genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden och i driften av den framtida anläggningen. Genom att ställa och följa upp krav avseende socialt ansvarstagande bidrar förvaltningen till att grundläggande mänskliga rättigheter och arbetsvillkor uppfylls i produktionen av varor och tjänster som används i utbyggnaden.

3) Påverkan när vi bygger

Byggskedet ska genomföras på ett sätt som är hållbart för både människor och miljö. Detta handlar bland annat om att begränsa påverkan på miljö och människors hälsa och att skapa säkra, trygga och tillgängliga miljöer omkring byggetableringar och transportvägar. Förvaltningens ska även undersöka och tillvarata möjligheter att skapa mervärden för samhället.³

4) Resenären i fokus

Med resenären i fokus skapar förvaltningen en attraktiv anläggning som är trygg, tillgänglig och säker för alla. Detta sker genom att beakta olika gruppers förutsättningar och behov vid planering, projektering och utbyggnad av tunnelbanan. Barn och unga är en prioriterad målgrupp⁴.

5) Samverkan, kommunikation och dialog

Kommunikation är en förutsättning för ett hållbart projektgenomförande. Genom en proaktiv och tillgänglig kommunikation skapar förvaltningen förtroende och acceptans för genomförandet av tunnelbaneutbyggnaden. Utbyggnaden genomförs i samverkan med våra intressenter samt i dialog med medborgare och framtida resenärer, där alla behandlas utifrån samma och lika principer.

³ Exempel på mervärden kan vara praktikplatser, studiebesök för skolor och förskolor, tillgänglig information i anslutning till byggetableringar och anordnade informationstillfällen.

⁴ Barn är dels känsligare mot all typ av påverkan (ljud, kemisk-, luftexponering etc.), har dels en lägre kapacitet (fysiskt och mentalt) att hantera omgivningen, samt kan även tillhöra andra särskilt utsatta grupper.

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariernr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

3 Tillämpning av strategin

Nedan ges en översikt över centrala arbetssätt och styrande dokument i förvaltningen hållbarhetsarbete. Översikten är indelad utifrån förvaltningens fem fokusområden.

1) Resurser för genomförandet

- *Budget, målkarta och verksamhetsplaner* för kostnadseffektiv planering och användning av förvaltningens resurser.
- *Förvaltningsövergripande styrande dokument samt möten* för styrning, samordning och erfarenhetsåterföring mellan projekten skapar förutsättningar för ett effektivt genomförande.
- *Resurshanteringsplaner* för en hållbar användning av resurser och begränsade klimatutsläpp samt *Klimatkalkyler* för uppföljning av klimatpåverkan och som underlag för beslut om förbättringsåtgärder.
- *Byggskedets kriterier* som verktyg för miljömedvetna och dokumenterade produkt- och materialval.
- *Ceequal* som verktyg för att integrera och konkretisera hållbarhet under hela projektgenomförandet.
- FUT verkar för effektivt återanvändande på marknaden av de schaktmassor som genereras.

2) Arbetsmiljö och socialt ansvarstagande

- *Regionens riktlinjer* i arbetsmiljöarbetet utgör grunden för att skapa en attraktiv, jämställd och jämlik arbetsplats för förvaltningens medarbetare.
- *Förvaltningens arbetsmiljöstrategi* tydliggör ambitioner utifrån tydliga och konkreta arbetsmiljömål som ska bidra till en hög nivå på arbetsmiljöarbetet. Medvetenhet och engagemang är utgångspunkter i förvaltningens arbetssätt. Uppföljning av mål och arbetssätt under byggskedet ska medföra efterlevnad av *Arbetsmiljölagstiftning och föreskrifter*.
- *Arbetsmiljöplaner*, tydligt delegerade *arbetsmiljöansvar* och väl fungerande rapportering och hantering av *risker, tillbud och olyckor* under projektering och byggskede.
- *Regionens uppförandekod* tillämpas, *riskbedömning* av material genomförs samt tydliga krav ställs i *förfrågningsunderlag* för ansvarsfulla materialval och inköp i kombination med uppföljning. Förvaltning samverkar med andra aktörer inom anläggning- och byggbranschen för att minimera sociala risker och arbetar enligt FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.
- FUT prioriterar goda arbetsrättsliga villkor och arbetar aktivt för att ställa och följa upp krav på entreprenörer. FUT ställer *arbetsrättsliga krav enligt LOU* samt har kunskap och resurser för att följa upp krav och hantera risker samt samverkar med arbetsmarknadens parter och andra beställare.

Dokumenttitel: Hållbarhetsstrategi för Nya tunnelbanan	Rev. datum: 2021-12-08	Rev: F
Underrubrik: Förvaltning för utbyggd tunnelbana	Diariernr: FUT 1512-0231	Infoklass: K1

3) Påverkan när vi bygger

- *Miljökonsekvensbeskrivningar* identifierar behov och beskriver åtgärder för att begränsa påverkan på människors hälsa och miljö under bygg- och driftskede.
- *Sociala konsekvensbeskrivningar* identifierar behov och beskriver åtgärder för att begränsa påverkan på människor med avseende på trygghet och tillgänglighet.
- *Kontrollprogram* för uppföljning av villkor i miljödomar tydliggör hur olika typer av omgivningspåverkan under byggskedet ska hanteras och följas upp.
- *Rutiner om hantering av tredjeman* under byggtiden och *Syneförrättarorganisation* säkerställer likabehandling och ett enat arbetssätt.
- *Vägledning för socialt hållbart byggskede* specificerar kriterier för och ger stöd i arbetet mot ett socialt hållbart byggskede.
- Tydlig och tillgänglig *kommunikation* med de som påverkas under byggskedet skapar acceptans för tillfälliga och permanenta åtgärder.

4) Resenären i fokus

- *Sociala konsekvensbeskrivningar* genomförs för att identifiera olika grupperns förutsättningar och behov i stationsmiljöerna. Det genomförs särskilda bedömningar utifrån barns bästa alternativt fördjupade *barnkonsekvensanalyser* för att systematiskt tillvarata barn och ungas synpunkter.
- *Samråd* och dialog med intresseorganisationer och framtida resenärer tydliggör behov.
- *Projekteringsförutsättningar* som omfattar rekommendationer från genomförda Sociala konsekvensbeskrivningar.
- Tydliga *systemkrav* och sakkunnig inom tillgänglighetsfrågor säkerställer att resenärsmiljöerna är anpassade för olika målgrupper.
- *Säkerhetskoncept*, tydliga *systemkrav* och *rutiner för utrymning* säkerställer brand- och trafiksäkerheten i resenärsmiljöer.

5) Samverkan, kommunikation och dialog

- *Den gemensamma kommunikationsplattformen* tydliggör mål, strategier, budskap och rollfördelning mellan parterna i huvudavtalen (Stockholmsöverenskommelsen resp. Sverigeförhandlingen) i kommunikationsarbetet kring utbyggnaden av tunnelbanan.
- *Regionens kommunikationspolicy* skapar ramarna för kommunikationsarbetet inom förvaltningen och förvaltningens *Kommunikationsstrategi* anger inriktningen.
- *Planläggningsstrategin* beskriver hur förvaltningen samverkar med våra parter i plan- och tillståndsprocessen.
- *Rutiner om samråd och granskning* ger stöd i arbetet med dialog i samråden under tillstånds- och planläggningsprocessen.
- *Projektens kommunikationsplaner* konkretiserar kommunikationsarbetet genom syfte, målgrupp och handlingsplaner. Berörda under byggtiden ska ha möjligheten att enkelt komma i kontakt med oss vid eventuella frågor eller klagomål.
- *Internkommunikationsplanen* tydliggör ansvar och roller för hur arbetet med den interna kommunikationen bedrivs inom förvaltningen.
- Förvaltningen ska föra en *aktiv dialog och samverka* med myndigheter, tillsynsorgan och andra intressenter. I detta ingår att bevaka och påverka lag- och regeländringar för att skapa förutsättningar för vår verksamhet och en hållbar utbyggnad.